

5. Вишневський О. Сучасна українська педагогіка: повернення до витоків (інтерв'ю редакції тижневика «Освіта») // Педагогічні етюди. Аналітичні матеріали, концепції, публіцистика, інтерв'ю. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2007. – С. 137 – 141.
6. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 2-е. – Дрогобич : Коло, 2006. – 608 с.
7. Вишневський О. Український виховний ідеал і національний характер (витоки, деформації і сучасні виклики). – Дрогобич : Видавець С. Сурма, 2010. – 160 с.
8. Вишневський О. Характер як предмет педагогіки // Рідна школа. – 2000. – № 1. – С. 4 – 9; № 3. – С. 3 – 10.
9. Галів М. Sacrum педагогічної творчості Омеляна Вишневського (до 80-річчя з дня народження) // Парадигма sacrum & profanum в літературі та культурі : збірник наукових праць: Матеріали міжнародного науково-практичного семінару. – Дрогобич : Посвіт, 2011. – Вип. 5. – С. 148 – 158.
10. Стельмахович М. Вступне слово // Вишневський О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси. – Л. : Львів. обл. пед. тов-во ім. Г. Ващенка, 1996. – С. 4 – 5.

УДК 81'1

Марія ГУРІЙ

НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядається роль іноземної мови у процесі міжкультурної взаємодії; аналізуються фактори, що впливають на вибір мови як засобу міжнародної комунікації; досліджується процес вивчення іноземних мов у контексті глобалізації через модернізацію освітньої системи.

Ключові слова: іноземна мова, глобалізація, освіта, міжкультурна комунікація.

The article deals with the role of a foreign language in the process of cultural interaction. The factors which influence the choice of a foreign language as a means of international communication are analyzed. The process of learning a foreign language in the context of globalization through the modernization of education system is examined.

Key words: foreign language, globalization, education, intercultural communication.

Останні роки ХХ та початок ХХІ століть ознаменувалися значними змінами у соціально-економічному розвитку України, у тому числі в її освітній сфері. Активізувалися міжнародні зв'язки нашої держави, посилювався її авторитет у світовому та європейському просторі. Це стало передумовою для вагомих трансформаційних процесів, які від-

буваються у вітчизняній освітній галузі. Особливе місце серед них належить змінам у сфері навчання іноземних мов.

Соціальне і культурне значення іноземної мови важко переоцінити, особливо у цей історичний період соціально-економічної та політичної розбудови нашої держави, визначення та стабілізації її місця й ролі на міжнародній арені. Усе це й зумовило переосмислення ролі іноземної мови як важливого та необхідного засобу міжкультурного спілкування. Тому іноземна мова дедалі активніше набуває статусу соціально-економічного й політичного механізму порозуміння між різними представниками світової спільноти у різноманітних сферах їхньої життєдіяльності.

Сучасний світ став багатонаціональним і багатомовним: у ньому, з одного боку, активізувався процес глобалізації та економічної конкуренції, а з іншого – зросла роль національної ментальності. Зазначимо, що вагомою є ситуація на ринку праці: практично всюди потрібні фахівці, які вміють працювати з комп'ютером і знають принаймні одну іноземну мову. Наше суспільство отримало можливість відпочивати, навчатися і навіть працевлаштовуватися за кордоном. А це все змушує переглянути цілі, завдання, зміст і технології навчання іноземних мов у системі освіти України, враховуючи багатий національний і міжнародний досвід у цій сфері [8, 216].

Навчання іноземних мов на сучасному етапі розглядається як створення умов для усвідомлення відмінностей у рідній та іншомовній культурі, виховання толерантного ставлення до представників інших народів, зниження рівня етноцентризму, формування навичок іншомовної міжкультурної комунікації та готовності до діалогу культур.

Складні питання вивчення іноземних мов на сучасному етапі досліджували О. Коваленко [4], С. Куриш [7], С. Микитюк [7], О. Першукова [9]. Ідеологічна спрямованість глобалізації при вивченні іноземної мови розглядається у працях О. Токменко [11]. Дослідниця акцентує увагу на своєрідності вивчення іноземних мов у контексті глобалізації через модернізацію освітньої системи. Питання запровадження на сучасному етапі у вивчення іноземних мов інформаційно-технологічних засобів, використання Інтернету та комп'ютера при цій діяльності досліджувалися у роботах Ю. Давиденко [2] та В. Коломієць [5].

Мета статті полягає у доведенні необхідності вивчення іноземної мови в умовах глобалізації суспільства.

На початку ХХІ ст. соціокультурний розвиток визначив закріплення складної та суперечливої тенденції, що дістала назву «глобалізація». До важливих векторів глобалізаційних процесів належить освіта, яка не тільки не залишається осторонь, а й активно залучається до них.

Прискорення процесів глобалізації в економіці й політиці висувають нові вимоги до структури та якості освіти.

З набуттям Україною незалежності ми помічаємо тенденцію: на основі своєї культури йде прийняття західної. Можливо, глобальний аспект виховання в освіті є тією «золотою серединою», яка допоможе нам відійти від крайностей і дасть змогу сприймати локальні явища в глобальному контексті та проводити локальну діяльність відповідно до глобальних вимог. Толерантність до інших поглядів, звичаїв, умінь бачити особливості власної культури в контексті культур інших народів і світової культури загалом, сприймати світ як сукупність складних взаємозв'язків, коли порушення однієї з них може призвести до глобальної катастрофи, – усе це далеко не повний перелік характеристик глобальної освіти, що свідчить про актуальність цієї педагогічної концепції для сучасної України, яка повинна самоутверджуватися у світовому просторі. Глобалізація – не тільки зближення народів і націй, це загострення й небувала раніше конкуренція між державами, між націями. Тільки та держава, та нація, яка матиме максимально згуртоване, об'єднане населення, яке найбільше усвідомить свої національні інтереси у сфері політики, економіки та ін., найбільше зможе захистити свої інтереси у конкуренції з іншими державами й народами, створити кращі умови для громадян своєї країни [6].

Вивчення іноземних мов у контексті глобального виховання має великий особистісно-розвивальний потенціал і створює сприятливі можливості для представлення в редукованому вигляді знань про культуру рідної та чужої країни, загальноєвропейської та загальнолюдської культури, тому що іноземна мова – важливий елемент культури народу-носія цієї мови. Вона відкриває учням безпосередній доступ до величезного духовного багатства іншого народу, підвищує рівень гуманітарної освіти. Ось чому іноземній мові відводиться значна роль у розв'язанні завдань, що стоять перед сучасною школою, зокрема, у формуванні особистості учнів, їх входженні у світову спільноту [1, 31].

«Глобалізація», що стала ключовим словом кінця ХХ століття, зумовлює зміни у всіх сферах людського життя – особистому, соціальному, культурному [8, 217]. Особиста відповідальність зростає і зникає водночас. І хоча різниця між багатими та бідними не зменшується, вплив перших на других стає менш помітним, «здається, що в світі все тісно взаємозв'язано» [2, 40]. З розвитком інформаційних технологій ми стаємо ближчими один до одного, збагачуються наші знання, але не вміння засвоювати їх. Зміни в сприйнятті часу та простору впливають на різні сфери нашого життя. Тут слід згадати основні принципи Ради Європи, в яких відображено лінгвістичний аспект згаданих процесів:

– європейське лінгвістичне розмаїття – це дорогоцінний скарб, який має бути збереженим і захищеним;

– важливість змішаної мови, в основі якої англійська, у контексті глобалізації, за активної участі в її творенні засобів телекомунікації, туризму і торгівлі;

– водночас має існувати розмаїття і у викладанні мов в країнах-членах Європейського Союзу. Це, зі свого боку, сприятиме опануванню не тільки англійської, а й інших європейських і світових мов усіма громадянами Європи, водночас з вивченням відповідних регіональних мов [11, 113].

При цьому особлива увага приділяється таким положенням:

– широкий вибір мов для забезпечення потреб, що пов'язані з розвитком міжнародних обмінів;

– викладання мов місцевих меншин у разі потреби;

– розвиток компетентності щонайменше з двох мов для всіх школярів;

– вивчення іноземних мов як безперервний процес, який триває все життя;

– визнання часткових навичок і вмінь;

– знання соціальних, економічних та культурних реалій мов, що вивчаються.

У сучасному світі дуже важливо не лише володіти однією з найпоширеніших мов, а й знати інші іноземні мови. Але ця потреба менше відчувається людьми, рідна мова яких належить до так званих провідних, тоді як у невеличких країнах, де національною мовою не розмовляють за межами країни, завжди була потреба у володінні іноземними мовами, щоб мати доступ у великий світ.

Вважається, що в країні великого значення надається вивченню другої мови, якщо:

– країна багатомовна (є територіальні меншості);

– сусідні країни розмовляють іншою мовою;

– країна – невелика за розмірами, але й не ізольована територіально чи політично;

– її власна мова не має широкого розповсюдження та не є засобом міжнародного спілкування;

– велике значення для розвитку економіки має експортна (імпортна) торгівля з країнами-носіями іншої мови;

– її туристичний бізнес становить значну частину іноземної торгівлі та валового внутрішнього продукту [4, 93].

Упродовж усієї історії вивчення мов розглядалось як обов'язковий елемент виховання культурної особистості. У наш час у зв'язку з глобальними змінами в політичному та економічному житті суспільства вивчення іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування в умовах діалогу культур стає важливим завданням, успішне розв'язання якого багато в чому залежить від професійної кваліфікації педагогічних кадрів. А новими цілями вивчення іноземних мов стає розвиток в учнів здібностей до міжкультурної взаємодії і до використання іноземної мови як інструмента цієї взаємодії, що безумовно матиме вплив на зміст освіти.

Використовуючи свій лінгвокультурний досвід і власні національно-культурні традиції та звички, суб'єкт міжкультурної комунікації одночасно спробує врахувати не тільки іноземний мовний код, але й іноземні звички та традиції, норми соціальної поведінки, при цьому він буде усвідомлювати факт чужорідності. Країнознавчий компонент при вивченні іноземної мови і культури підвищує не тільки якість освіти, але й позитивно впливає на мотивацію учнів та на формування національної самосвідомості [1, 32].

Глобальні процеси в суспільстві вимагають від вчителя іноземної мови таких навичок, як: визначати істотні ознаки й тенденції розвитку найважливіших явищ і процесів у галузях науки і культури; порівнювати і співвідносити досягнення європейської та світової науки й культури з національними; пояснювати особливості та своєрідність різних проявів культурних контекстів у різних народів і представників різних культур; порівнювати особливості передання певної інформації за допомогою мови, символів, і текстів у різних соціокультурних контекстах; визначати основні елементи та характеризувати й порівнювати сучасні моделі інтеркультурної толерантної поведінки та спільної конструктивної діяльності у взаємовідносинах між державами, суспільними структурами, соціальними групами та особами; визначати та характеризувати різні системи цінностей, притаманні сучасному суспільству та їхній вплив на розвиток суспільства та життя людей [10, 53].

Важливе завдання учителя – допомогти своїм учням долати труднощі міжкультурної комунікації в епоху глобалізації. Цьому сприяє забезпечення вчителя іноземної мови відповідними навчальними комплексами, інформаційно-довідковими друкованими та електронними виданнями, автентичними матеріалами на різних типах носіїв інформації, а також обов'язковий доступ до всесвітньої мережі Інтернет та можливість використання різних мультимедійних засобів.

Для України, яка вже довгий час намагається інтегрувати у міжнародний простір, особливо важливого значення набуває питання ство-

рення умов для оволодіння іноземною мовою. І якщо у попередні десятиліття іноземна мова вивчалася лише як один з обов'язкових предметів шкільної програми, то зі змінами в суспільстві метою вивчення іноземної мови стало оволодіння нею як засобом міжособистісного спілкування відповідно до соціального замовлення.

Глобалізація як досить суперечливе явище, що має тенденцію до посилення, вимагає від освіти розв'язання таких складних питань: підготувати молодих спеціалістів до життя в умовах багатонаціонального й полікультурного простору, виробити уміння спілкуватися і співпрацювати з людьми різних національностей.

Беручи до уваги сучасне становище міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життя та необхідність входу нашого суспільства у європейський і світовий простір, ми повинні розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Сучасна освіта повинна створювати умови для формування такого рівня знань, умінь і навичок, який дав би можливість майбутнім спеціалістам практично підтримувати спілкування з носіями мови на комунікативно достатньому рівні.

Література

1. Бордакова О. Особливості підготовки вчителя іноземної мови в умовах глобалізації / О. Бордакова // Науковий вісник Ужгородського національного університету: «Серія Педагогіка. Соціальна робота». – 2008. – Випуск 15. – С. 30 – 32.
2. Давиденко Ю. Є. Використання інформаційно-комунікативних технологій для мовної освіти / Ю. Є. Давиденко // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С. 40 – 41.
3. Коваленко О. Європейський форум з питань мовної політики / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 3. – С. 4.
4. Коваленко О. На шляху до демократичної системи освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – № 3. – С. 92 – 99.
5. Коломієць В. О. Професійне спілкування вчителів іноземної мови за допомогою Інтернету / В. О. Коломієць // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С. 36 – 39.
6. Кремень В. Освіта в контексті соціокультурних змін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/250234/>
7. Куриш С. Система стратегій навчання іншомовного спілкування / С. Куриш, С. Микитюк // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – № 5. – С. 72 – 82.
8. Мішіна Л. Глобалізація як фактор переосмислення важливості вивчення іноземної мови / Л. Мішіна // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Збірник наукових праць [редкол. : Побірченко Н. С., Бех І. Д., Бібік Н. М]. – Умань : УДПУ ім. П. Тичини, 2010. – Випуск 32. – С. 215 – 219.
9. Першукова О. Формуючи «Європейську свідомість» (Європейський досвід структурування соціокультурного компонента змісту навчання іноземної мови) / О. Першукова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – № 2. – С. 106 – 115.

10. Самойлюкевич І. На зустріч інформаційному суспільству / І. Самойлюкевич // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – № 1. – С. 51 – 55.

11. Токменко О. Мовні тенденції Ради Європи в контексті глобалізації / О. Токменко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 3. – С. 112 – 115.

УДК 159.9:87

Андрій ДУШНИЙ

АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядається психолого-педагогічна проблема активізації творчої діяльності студентів мистецьких факультетів. Як результат, пропонується авторська методика творчого розвитку майбутніх учителів музики у класі інструментальної підготовки.

Ключові слова: активізація, творчість, музично-інструментальна підготовка.

The article deals with psychological and pedagogical problem revitalization activities for students of art faculties. As a result, the author proposes methods of creative development of future music teachers in the class of instrumental training.

Key words: activation, creativity, musical and instrumental training.

В умовах інтеграції України до світової спільноти зростає актуальність проблем, пов'язаних із підготовкою висококваліфікованих та конкурентноспроможних фахівців. У контексті сучасної парадигми освіти забезпечення творчих засад навчально-виховного процесу стає пріоритетним напрямом мистецької педагогіки. Кардинальні проблеми оновлення шляхів підготовки майбутніх педагогів-музикантів неодмінно пов'язуються із розв'язанням питань активізації їхньої творчої діяльності у процесі навчання.

У теорії і методиці музичного виховання розглядається проблема творчого розвитку студентів дістала певний розгляд. Творча активність трактується переважно як засіб формування пізнавальної самостійності в процесі вивчення історико-теоретичних дисциплін (О. Воронін, С. Олійник, Г. Побережна та ін.), як основа методичної підготовки майбутніх учителів музики (Л. Арчажнікова, А. Болгарський, В. Орлов, О. Ростовський, В. Яконюк та ін.), як умова формування художньо-виконавських здібностей (А. Ковальов, О. Приходько та ін.). У вітчизняній теорії та методиці музичного виховання намітилась також продуктивна тенденція до вивчення творчо-